

**Корж Ігор**

доктор юридичних наук, старший науковий співробітник,  
заступник керівника наукового центру цифрової трансформації і права,  
Державна наукова установа «Інститут інформації, безпеки і права  
Національної Академії Правових Наук України

**РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В НАУКОВІЙ ГАЛУЗІ ПРАВА**

Актуальність даної теми зумовлена тим, що штучний інтелект (ШІ) дедалі активніше впроваджується в різні сфери суспільного життя, зокрема й у правову науку. Сучасні технології відкривають нові можливості для дослідження права, аналізу законодавства, судової практики та наукових джерел. У зв'язку з цим постає питання: яку саме роль може відігравати ШІ у правових дослідженнях і якими є межі його використання?

Передусім слід зазначити, що в науковій галузі права ШІ виступає не як заміна людини, а як допоміжний інструмент. Його основне завдання полягає в обробці значних масивів правової інформації, пошуку необхідних даних, систематизації матеріалів та виявленні певних закономірностей. Це особливо важливо в умовах, коли правова інформація є надзвичайно об'ємною, динамічною та складною для ручного опрацювання.

ШІ уже зараз змінює науку, але його майбутня роль буде ще глибшою: він стане не просто інструментом для аналізу даних, а повноцінним партнером у відкритті нових знань. Найважливіша зміна полягає в тому, що ШІ зможе прискорювати весь науковий цикл – від формулювання гіпотез до перевірки результатів і навіть автоматизації частини експериментів. Це особливо важливо в галузях, де обсяг даних надто великий для людини: геноміка, кліматологія, фізика високих енергій, матеріалознавство, медицина, право

Одним із найважливіших напрямів застосування ШІ є *аналіз нормативно-правових актів і судових рішень*. У процесі наукового дослідження правознавцю часто необхідно опрацювати велику кількість документів, порівняти їх між собою, визначити спільні риси, відмінності та тенденції розвитку правового регулювання. ШІ здатний значно прискорити цей процес, оскільки він може швидко знаходити релевантні фрагменти текстів, класифікувати документи та виділяти ключові положення.

Крім того, ШІ є корисним у *виявленні закономірностей у правозастосуванні*. Наприклад, він може допомогти дослідникам простежити, як змінюється судова практика з певного питання, які правові підходи переважають у різних періоди, а

також які норми застосовуються найчастіше. Це дає змогу не лише накопичувати інформацію, а й глибше аналізувати механізми функціонування права.

Важливе значення має також використання ШІ в *емпіричних правових дослідженнях*. Такі дослідження ґрунтуються на аналізі статистичних даних, судових рішень, кількісних показників та інших фактичних матеріалів. ШІ дозволяє ефективно працювати з великими масивами даних, що значно підвищує якість і точність наукових висновків.

Хочу навести приклад щодо значення використання ШІ для теорії та методології права.

У науковій галузі права ШІ може змінити не лише інструменти, а й *сам спосіб дослідження*. Традиційно правова наука значною мірою спиралася на доктринальний аналіз, логічне тлумачення норм і порівняння позицій учених. ШІ додає до цього новий вимір – можливість працювати з великими масивами даних, виявляти статистичні закономірності та перевіряти гіпотези на ширшому матеріалі.

Це може призвести до появи більш *міждисциплінарної юридичної науки*, де поєднуються право, інформатика, статистика, лінгвістика та соціологія. Наприклад, дослідники можуть вивчати, як мова судових рішень впливає на їхню структуру, як змінюється практика застосування норм у часі або які фактори найчастіше впливають на результат справи.

Серед основних переваг використання ШІ в правовій науці слід назвати, по-перше, *економію часу*, по-друге, *підвищення ефективності досліджень*, по-третє, *можливість аналізу великих обсягів інформації*, а також *виявлення нових тенденцій і закономірностей*, які можуть залишитися непоміченими під час традиційного аналізу.

Водночас необхідно наголосити і на певних *ризиках та обмеженнях*. ШІ не завжди здатний повною мірою врахувати правовий контекст, особливості конкретної ситуації чи змістовні нюанси юридичних норм. Крім того, існує ризик помилок, якщо дані є неповними, застарілими або упередженими. Саме тому результати, отримані за допомогою ШІ, потребують обов'язкової перевірки та критичного осмислення з боку людини.

Водночас, як зазначено в Рамковій конвенції Ради Європи про ШІ [1], його використання має відповідати принципам прав людини, демократії та верховенства права.

Саме Регламент ЄС 2024/1689 [2] демонструє сучасний підхід до правового регулювання штучного інтелекту, а Рекомендація ЮНЕСКО [3] наголошує на етичному та відповідальному використанні ШІ. Крім того, українське

законодавство, зокрема закони про інформацію та персональні дані [4-6], є важливим для правового аналізу використання ШІ, водночас потребує напрацювання окремого закону, інтегрованого із європейськими актами.

Однією з ключових майбутніх функцій ШІ буде *пошук закономірностей у складних даних*. У багатьох науках відкриття робляться тоді, коли дослідник помічає приховану структуру, яку важко побачити вручну. ШІ здатен знаходити такі патерни швидше й точніше, ніж традиційні методи.

Друга важлива роль – *генерація гіпотез і моделювання*. У майбутньому ШІ допомагатиме не лише аналізувати вже відомі дані, а й пропонувати нові наукові припущення.

Ще один напрям – *автоматизація лабораторної роботи*. Уже зараз розвиваються роботизовані лабораторії, де ШІ керує експериментами, аналізує проміжні результати й коригує подальші дії. У майбутньому це може привести до появи майже автономних наукових систем, які самі планують експерименти, виконують їх і вдосконалюють власні стратегії дослідження.

Отже, можна зробити висновок, що роль ШІ в науковій галузі права є значною та перспективною. Він сприяє підвищенню ефективності правових досліджень, полегшує роботу з великими масивами інформації та відкриває нові можливості для розвитку юридичної науки. Водночас ШІ не може замінити науковця, оскільки саме людина здатна здійснювати глибоке правове тлумачення, оцінювати контекст і формулювати обґрунтовані висновки.

Таким чином, найбільш доцільною є модель співпраці людини і ШІ, за якої технології виконують допоміжну аналітичну функцію, а остаточні наукові висновки формує дослідник.

На мою думку майбутня роль ШІ в науці – це *прискорення відкриттів, розширення меж людського пізнання та перехід до більш автоматизованої й міждисциплінарної науки*. Найімовірніше, ШІ не замінить учених, а стане їхнім потужним співробітником: тим, хто допомагає бачити більше, рахувати швидше й перевіряти точніше. Найуспішнішою буде не «наука ШІ замість людини», а наука, де людина й ШІ працюють разом.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що ШІ має значний потенціал для розвитку наукової галузі права. Він допомагає швидше обробляти великі обсяги інформації, виявляти закономірності, аналізувати правові джерела та підтримувати дослідницьку діяльність.

Водночас важливо наголосити, що ШІ не може повністю замінити людину, оскільки правова наука потребує критичного мислення, професійного досвіду та

глибокого розуміння контексту. Саме тому найбільш ефективним є поєднання можливостей людини і технологій.

**Список використаних джерел:**

1. Рамкова конвенція Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права. URL: [https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/rye\\_ramkova\\_konvenciya\\_zi\\_shtuchnogo\\_intelektu\\_prav\\_lyudyny\\_demokratiyi\\_ta\\_verh.\\_prava.pdf](https://vkksu.gov.ua/sites/default/files/rye_ramkova_konvenciya_zi_shtuchnogo_intelektu_prav_lyudyny_demokratiyi_ta_verh._prava.pdf) (дата звернення: 03.06.2026).

2. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) № 300/2008, (EU) № 167/2013, (EU) № 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (Text with EEA relevance). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj/eng> (дата звернення: 03.06.2026).

3. UNESCO Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence. URL: <https://www.unesco.org/en/articles/recommendation-ethics-artificial-intelligence> (дата звернення: 03.06.2026).

4. Про захист персональних даних : Закон України від 01.06.2010 р. № 2297-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> (дата звернення: 03.06.2026).

5. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text> (дата звернення: 03.06.2026).

6. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 03.06.2026).

**Король Анжела Миколаївна**

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки  
Криворізького державного педагогічного університету

**ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІМЕРСИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА  
ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДОСЛІДНИЦЬКИХ ТА ОСВІТНІХ  
ПРАКТИКАХ**

**Анотація.** У тезах проаналізовано синергетичний потенціал інтеграції іммерсивних технологій (VR/AR/MR) та штучного інтелекту (ШІ) в сучасну науку й освіту. Досліджено трансформацію традиційних освітніх парадигм під впливом